

Teorie a didaktika úpolů SEBS

Informace o předmětu

- Ukončení: zkouška
  - Obecná TaD úpolů
  - TaD zadaného úpolového sportu
- Vyučující:
  - PhDr. Michal Vít, Ph.D.
  - Doc. PhDr. Zdenko Reguli, Ph.D.

Předpoklady studia

Student:

- Zná systematiku průpravných úpolů a umí charakterizovat jednotlivé skupiny cvičení
- Orientuje se v základních historických meznících úpolových sportů

Osnova

- Systematika úpolů
  - Průpravné úpoly
  - Úpolové sporty
  - Sebeobrana
    - Osobní sebeobrana
      - Sebeobrana dětí a mládeže
        - » Sebeobrana ve školním vzdělávání
      - Sebeobrana seniorů
      - Sebeobrana žen
    - Profesní sebeobrana
- Determinanty didaktiky úpolů
  - Fylogeneze
  - Ontogeneze
  - Sociální
  - Psychologické
    - Fyzický kontakt v úpolech

Osnova

- Nácvik a výkon úpolových dovedností
  - Nácvik
    - Didaktická omezení nácviku
  - Výkon
    - Sportovní
      - Soutěže
      - zkoušky
    - Sebeobranný
- Bezpečnost cvičení úpolů
- Úpolové aktivity ve vodě

Osnova

- Aplikace teorie a didaktiky sportu v úpolových sportech a sebeobraně
  - Složky tréninku
    - Kondiční
      - Pohybové schopnosti
      - Specifické testování
    - Technická
      - Pohybové dovednosti, motorické učení
    - Psychologická
    - Taktická
    - Teoretická
    - Regenerace
  - Cykly a plánování
  - Efekt tréninku – forma, přetrénování...

Osnova

Teorie a didaktika vybraných úpolových sportů (definice úpolového sportu z hlediska sportovní klasifikace a struktury sportovního výkonu, rozšíření ve světě a v ČR, výstroj a výzbroj, technické prostředky, trénink, pravidla)

- Aikidó
- Box AIBA
- Šerm
- Džúdžucu JJIF
- Džúdó
- Karate WKF
- Kendó
- Kickbox
- Muaithai
- Sambo
- Savate
- Přetahování lanem
- Přetlačení rukou
- Sumo
- Taekwondo WTF
- Zápas
- Wušu
- Taekwon-do ITF
- Box profi
- Sanda
- Brazilské džúdžucu
- MMA
- Capoeira
- Eskrima/arnis /kali

Informační zdroje, literatura

- Znalosti z absolvovaných obecných (např. antropomotorika, fyziologie, teorie sportovního tréninku atd.) i specifických (všechny úpolové) předmětů
- Obecné publikace zabývající se sportovním tréninkem
- Specifické publikace zabývající se tréninkem v jednotlivých úpolových sportech a sebeobraně

Odborné časopisy a odkazy na články

- <http://inwr-wrestling.com/2011/03/international-journal-of-wrestling-science-vol-1-issue-1/>
- <http://www.martialstudies.com.hk/>
- <http://www.archbudo.com/>
- <http://smaes.archbudo.com/>
- <http://www.idokan.pl/>
- <http://combatsports.edu.pl/>
- <http://revpubli.unileon.es/ojs/index.php/artesmarciales/index>
- <http://www.jssm.org/combat.php>
- <http://upoly.sk/index.php>

Informační zdroje: e-learning

<http://is.muni.cz/> → E-LEARNING → ELPORTÁL
→ e-PUBLIKACE → Výběr podle fakult →
Fakulta sportovních studií:

[Základy úpolových sportů pro tělesnou výchovu](http://is.muni.cz/elportal/?id=887088)
<http://is.muni.cz/elportal/?id=887088>

[Aplikované úpoly](http://is.muni.cz/elportal/?id=919711)
<http://is.muni.cz/elportal/?id=919711>

[Metodika džúdó](http://is.muni.cz/elportal/?id=919706)
<http://is.muni.cz/elportal/?id=919706>

[Základy osobní sebeobrany](http://is.muni.cz/elportal/?id=970733)
<http://is.muni.cz/elportal/?id=970733>

[Teorie a didaktika úpolů](http://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning)
<http://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning>

<http://www.fsps.muni.cz/impact/didaktika-upolu-ve-skolni-telesne-vychove/>
<http://www.fsps.muni.cz/impact/antropomotorika/>

visitor
p1l0t

Systematika úpolových sportů

Struktura, teorie a didaktika jednotlivých úpolových sportů

Všechny sporty představené na World Combat Games
SportAccord + ty, kterých prezentace jsou v odevzdávací
předmětu bp/bk 2117

Úpoly ve sportu

Definice sportu - dvojí chápání

- Sport jako činnost zaměřená na vrcholný výkon prezentovaný na soutěži
- Sport jako jakákoliv zájmová pohybová činnost (Evropská charta sportu, 1992)

Evropská charta sportu – 1992

„všechny formy tělesné činnosti, které ať již prostřednictvím organizované účasti či nikoli, si kladou za cíl projevení či zdokonalení tělesné i psychické kondice, rozvoj společenských vztahů nebo dosažení výsledků v soutěžích na všech úrovních.“

Znaky úpolových sportů

- název
- vývoj (každý se zrodil v jistých historických souvislostech)
- prostředky (technické, taktické, materiální)
- členskou základnu a její vnitřní hierarchii
- zastřešující organizaci a systém národních a regionálních organizací
- metody a formy výcviku, vzdělávání a výchovy (vzájemně více, či méně odlišné)
- soutěžní sporty i systém soutěží a pravidel
- nesoutěžní sporty systém zkoušek, titulů a hodností

Vztah k soutěži

Soutěžní úpolové sporty, ve kterých se pořádají soutěže, většinou na různých úrovních.

Nesoutěžní úpolové sporty, ve kterých se nepořádají soutěže

Zaměření úpolových sportů

- **soutěžní** úpolové sporty
(systém soutěží a příprava na ně)
- **sebeobranné** úpolové sporty
(zaměření na aplikaci úpolového sportu pro potřeby sebeobrany)
- **komplexně rozvíjející** úpolové sporty
(celoživotní rozměr a mnohodimenzionální rozvoj člověka v oblasti tělesné, duševní, sociální i spirituální)

Podle technických prostředků

Používající zejména zbraně:

šerm, kendó, iaidó aj.

Používající zejména kontakt částmi těla:

- s použitím zejména úderů a kopů:
box, karate, taekwondo, kickbox aj.
- s použitím zejména hodů a znehybnění:
zápas, džúdó, galhofa, sumó

Podle kulturních konotací

Evropské (šerm, zápas, savate...)

Americké (wrestling, karate kempo
Gracie džúdzucu, capoeira...)

Asijské

- čínské (tchai tí, pakua, hunggar...)
- korejské (taekwondo, hwarangdo, hapkido...)
- japonské (aikidó, džúdó, sumó, kendó...)
- indické (vadžrámušti, kalaripajattu...)
- thajské (muai thai)

Sebeobrana jako aplikace úpolů

Mládež a sebeobrana, násilí a zneužití síly.

Verbální sebeobrana, metody předcházení konfliktním
(sebeobranným) situacím.

Taktika sebeobrany, úvod do právní úpravy nutné obrany.

Úvod

Otázky

- společenská potřeba výuky sebeobrany ?
- důvod pro zařazení do RVP ?
- nápad trestné činnosti ?
- kriminalita mládeže ?

Odpovědi

- preventivní účinek
- systém pro řešení krizových situací
- vědomí příčin a následků jednání

Zakotvení sebeobranu v RVP G

5. 7 Člověk a zdraví

5. 7. 2 Tělesná výchova

- Taxativní výčet: úpoly – sebeobrana; základy džudo; základy aikido; základy karatedo (základem je sebeobrana, rozsah ostatních činností je stanoven v návaznosti na připravenost vyučujícího a zájem žáků)
- Sebeobrana = cíl výuky

Moderní pojetí sebeobran

- multifaktoriální povaha sebeobrané situace
- řešení vyžaduje znalosti a dovednosti z více oblastí vzdělávání
- překrývání vzdělávacích oblastí, oborů a jednotlivých předmětů
- sebeobrana – interdisciplinární předmět
- cíl = doplnění informací o sebeobraně z jiných oborů než jen tělesné výchovy

Vzdělávací oblasti a obory RVP G se vztahem k sebeobraně

<i>Primární vztah</i>		<i>Sekundární vztah</i>	
5. 7 Člověk a zdraví	5. 7. 1 Výchova ke zdraví	5. 3. 4 Geografie	5. 3. 1 Fyzika
	5. 7. 2 Tělesná výchova		5. 3. 3 Biologie
			5. 3. 4 Geografie
5. 4. Člověk a společnost	5. 4. 1 Občanský a společensko vědní základ	5. 4. Člověk a společnost	5. 4. 2 Dějepis
		6. Průřezová témata	6. 1 Osobností a sociální výchova

5. 7 Člověk a zdraví

- získání schopnosti aktivně podporovat a ***chránit zdraví***
- sledovat, hodnotit a v daných možnostech ***řešit situace související se zdravím a bezpečností***
- uvědomění hodnoty lidského života a zdraví, povinnosti člověka k jeho ***ochranně*** a v případě nutnosti i ***aktivnímu vystoupení proti bezprávnosti a násilí***

5. 7. 1 Výchova ke zdraví

- ***psychohygiena***: předcházení stresům v mezilidských vztazích, zvládnání stresových situací, efektivní komunikace, hledání pomoci
- ***komunikační strategie***
- ovládnání vlastních emocí
- hledání odborné pomoci
- ***zvládnání posttraumatického stresu***
- ***snížení rizika sekundární viktimizace***

Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence

- odmítavé postoje studentů ke všem formám rizikového chování
- znalost důsledků porušování paragrafů trestního zákona
- schopnost vyvozovat z nich osobní odpovědnost
- rozhodovat podle osvojených modelů chování a konkrétní situace o způsobu jednání v situacích vlastního nebo cizího nebezpečí
- ***modelové sebeobránné situace***

5. 7. 2 Tělesná výchova

- převážná část výuky v tělocvičně
- složky: strategická, taktická, technická, psychologická a kondiční
- pozitivní vztah k úpolovým činnostem
- praktické využití v životě
- pádová technika – protiúrazová zábrana
- upevňování vazeb: zdraví – tělesná, duševní a sociální pohoda (zdatnost) – péče o zdraví a bezpečnost – odpovědnost – vzájemná pomoc

5. 4. Člověk a společnost

5. 4. 1 Občanský a společensko vědní základ

- kriticky reflektovat společenskou skutečnost, včetně patologických jevů ve společnosti
- kriminalita a extremismus
- vědomí neopakovatelnosti a jedinečnosti života

Občan ve státě, Občan a právo

- způsobu obhajování lidských práv
- uvážlivé vystupování proti jejich porušování
- rozlišování trestného činu a přestupku
- vymezení podmínek trestní postižitelnosti
- ***znalost a aplikace paragrafu 29 Nutná obrana Trestního zákona***

Úvod do filozofie a religionistiky

- zamyšlení nad etickými a morálními souvislostmi svého jednání
- rizika abusu informačních technologií (kyberšikana)
- snížení významu běžné i taktilní komunikace mezi lidmi
- přetrhání sociálních vazeb

5. 4. 2 Dějepis

- historické události bojového charakteru (středověké bitvy, povstání, moderní válečné konflikty)
- exkurze do muzeí, hradů a pevností
- výklad o použitých válečných technologiích v historii lidstva
- pochopení historické zkušenosti lidstva s bojovými činnostmi a ***nesmyslnou eskalací násilí***
- uvědomění si podmínek současné sebeobraný

5. 3 Člověk a příroda

5. 3. 1 Fyzika

Doporučená témata výuky sebeobraný na fyzikálním základě:

- **biomechanické faktory stability**
- **biomechanika zvedání živého břemene**
- **biomechanika pádové techniky**
- **hody a jejich využití v sebeobraně**
- **páky a jejich využití v sebeobraně**
- **údery a kopy v sebeobraně**
- **zbraně v sebeobraně**

5. 3 Člověk a příroda

5. 3. 3 Biologie

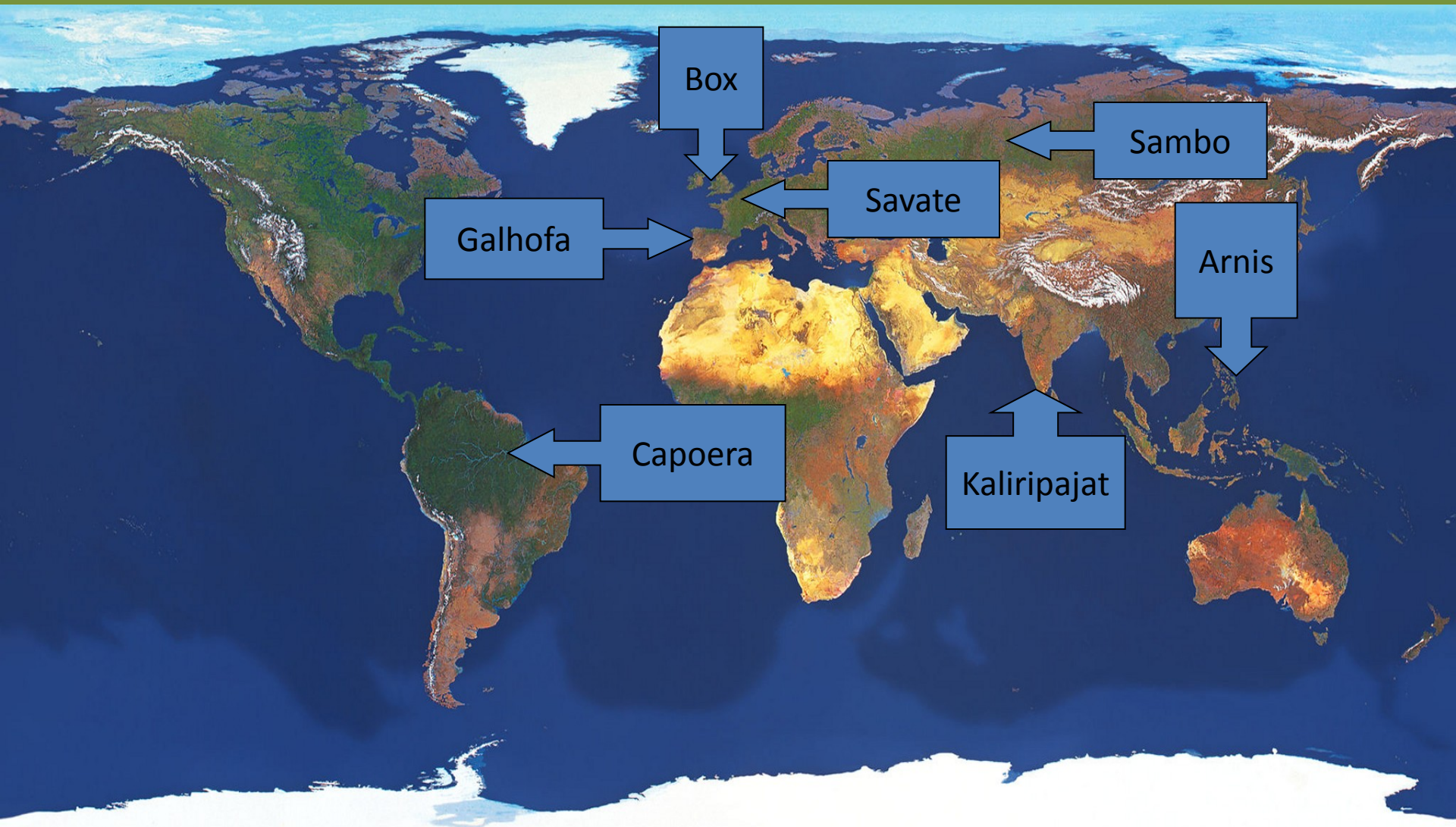
- stavba lidského těla
- slabá a zranitelná místa
- ochrana očí, hlavy, solar plexu, genitálií, páteře, jater a ledvin
- znalost rizik poranění = prevence jejich vzniku
- zamezení nejvážnějším poraněním

5. 3 Člověk a příroda

5. 3. 4 Geografie

- vývoj metod boje od původně loveckých dovedností k boji proti nepříteli
- Vznik úpolových systémů na základě místních geografických a klimatických podmínek (hornatost terénu, vlhkost, povrch, střídání ročních období aj).

Slepá mapa

6. Průřezová témata

6. 1 Osobností a sociální výchova

- zdravý a zodpovědný život jako jednotlivcům i členům společnosti
- sebeúcta, sebedůvěra a schopnost přebírat zodpovědnost za své jednání v různých životních situacích
- ***respektovat názory a práva ostatních***
- ***strategie zátěžových situací tak, aby co nejméně ublížily***

Mezioborové přesahy

- aplikace mezioborových přesahů v pedagogické praxi závisí na motivaci a přípravě každého pedagoga
- sebeobrana je jistě vážné téma, které by nemělo být v povinném vzdělávání opomíjeno
- sebeobrana se týká nás všech jako učitelů, rodičů a občanů

Determinanty didaktiky úpolů

- fylogeneze lidstva
- ontogeneze pohybu člověka
- sociální faktory
- psychologické faktory

Fylogeneze lidstva

- Čerpáme z paleoarcheologie, fyzický boj byl na počátku existence člověka
- Význam boje (nadřazeného úpolům) v kritických fázích vývoje lidstva
- Odraz v umění a společenských normách

Fylogeneze lidstva

- Zachovaly se archetypy hrdinů – jsou spojeny s úpolovými aktivitami
- Kontaktní překonání člověka je hluboko v podvědomí, je součástí vnitřní výbavy zdravého jednotlivce

Ontogeneze pohybu

- Dotyk je prvním komunikačním prostředkem dítěte
- Děti spontánně jednají úpolově – v kontaktu (nemají jiné prostředky aktivní obrany)

Ontogeneze pohybu

- Spontánní aktivity dětí v různých obdobích zahrnují úpolové aktivity
- Pro didaktiku úpolů je kritické období 8 – 9 let, dítě začíná chápat vztah mezi příčinou a následkem

Sociální faktory

- Úpoly nelze (dlouhodobě) provádět osamotě, předpokládají fyzickou přítomnost druhého člověka a jeho aktivitu
- Budují se sociální vazby (silněji v bojových uměních)

Sociální faktory

- Cvičenci úpolů působí na společnost a opačně
- Cvičení úpolů musí být spojeno s přísným dodržováním společenských norem (etiketa)

Fyzický kontakt v úpolech

- dotek je (v ontogenezi i fylogenezi) prvním a univerzálním komunikačním prostředkem člověka
- moderní, informační společnost znehodnocuje komunikační funkci doteku
- tělesná výchova a sport umožňuje znovuobjevování doteku
- cvičení je emotivní, cvičenci „zapomínají“, že se stydí

Fyzický kontakt v úpolech

Kontakt jako stresor

- mediátor kontaktu
- doba trvání kontaktu
- velikost plochy kontaktu
- intenzita kontaktu
- taktilní zóna

Fyzický kontakt v úpolech

Mediátor kontaktu

- oděv – oděv, náčiní (např. přetlačení zády)
- oděv – pokožka (např. vytahování partnera za rukáv)
- pokožka – pokožka (např. přetlačení rukama)

Fyzický kontakt v úpolech

Doba trvání kontaktu

- cvičení s krátkodobým kontaktem (dotknout se soupeřova ramena)
- cvičení s delší dobou nevyhnutelného kontaktu (udržet co nejdéle soupeřovo zápěstí)

Fyzický kontakt v úpolech

Velikost plochy kontaktu

- v kontaktu jednou částí těla (nejčastěji ruka)
- v kontaktu s více částmi těla
- v kontaktu trupem

Fyzický kontakt v úpolech

Intenzita kontaktu

- letmý dotyk
- úchop nebo objetí
- úder

Fyzický kontakt v úpolech

Taktilní zóna

- v kontaktu rukama
- v kontaktu zády nebo dolními končetinami
- v kontaktu přední části trupu, obličejem, vnitřní stranou stehen

Fyzický kontakt v úpolech

Respektujeme také

- věk cvičenců (některá kritická období psychosexuálního vývoje)
- pohlaví cvičenců (zejména u koedukované výuky)
- individuální zkušenost s dotykem (zejména negativní)

Psychologické faktory

- Ztráta vědomé sebekontroly po dobu cvičení
- Práce s fyzickou (totální) porážkou, nebo vítězstvím
- Práce s bolestí
- Agresivita ano, ale konstruktivní (benigní)

Nácvik a výkon úpolových dovedností

Metodika nácviku technik úpolových sportů,
aplikace motorického učení v úpolech

Rozvoj úpolových pohybových dovedností

- Způsoby projevu dovedností
  - Nácvik
  - Výkon

Nácvik dovedností

Je zaměřen na učení se pohybovým dovednostem

- s určením obránce a útočníka:
- bez určení obránce a útočníka:

Nácvik dovedností

- s určením obránce a útočníka:
  - s určením dopředu dohodnutých technik
  - s volným použitím technik (nebo skupiny technik)
- bez určení obránce a útočníka:
  - s určením dopředu dohodnutých technik
  - s volným použitím technik (nebo skupiny technik)

Didaktická omezení nácviku

- podle úkolů
- podle počtu účastníků
- podle zaměření na jednotlivé části těla
- podle použití nářadí a náčiní
- podle času cvičení
- podle použitých technických prostředků
- podle prostoru

Didaktická omezení nácviku

Podle rozdělení úkolů:

- s rozdělením úkolů (na obránce a útočníka, jeden z cvičenců je po dobu jednoho cvičení vždy jen obráncem nebo jen útočníkem, jejich pohybové (úpolové) úlohy se liší)
- bez rozdělení úkolů (cvičenci jsou současně obránci i útočníky, úkoly zúčastněných jsou zpravidla stejné)

Didaktická omezení nácviku

Podle počtu účastníků (mohou mít rozdílné nebo stejné úkoly):

- dvojic,
- skupin (za skupinu považujeme už triádu a každý další větší celek):
  - **každý proti každému** – každý člen skupiny bojuje proti všem ostatním sám za sebe
  - **skupina proti skupině** – cvičenci bojují společně, rozdělení ve skupinách, členové každé skupiny navzájem kooperují
  - **jednotlivec proti skupině** – cvičenec bojuje proti skupině jako celku, nebo postupně proti jednotlivcům ze skupiny

Didaktická omezení nácviku

Podle části těla:

- paží
- nohou
- trupu
- hlavy
- kombinované

Didaktická omezení nácviku

Podle použití nářadí:

- bez nářadí,
- na nářadí

Podle použití náčiní:

- bez náčiní,
- s náčiním

Didaktická omezení nácviku

Dynamizace cvičení **omezením času, prostoru a prostředků:**

Čas:

- bez časového omezení (cvičení se končí splněním úpolového úkolu)
- s časovým omezením (cvičení končí po uplynutí určeného času)

Didaktická omezení nácviku

Dynamizace cvičení **omezením času, prostoru a prostředků:**

Prostor:

- bez prostorového omezení (cvičenci využívají všechnen dostupný prostor)
- s prostorovým omezením (cvičenci mohou využívat jen omezený prostor)

Didaktická omezení nácviku

Dynamizace cvičení **omezením času, prostoru a prostředků:**

- **Prostředky** (zejména u odporů):
  - bez omezení prostředků (cvičenec může použít ke splnění úkolu jakýkoliv pohybový prostředek v souladu s druhem cvičení),
  - s omezením prostředků.

Nácvik úpolových dovedností

- Jedná se o aplikaci procesu motorického učení
- V úpolech vycházíme z obecných znalostí teorie sportu
- Nácvik – zdokonalení – stabilizace
- Generalizace – diferenciacie – automatizace – tvořivá koordinace

Fáze motorického učení

fáze	znaky	název	úroveň dovednosti	mentální aktivita	proces v CNS
1.	počáteční seznámení instrukce motivace	Generalizace	nízká	vysoká	Iradiace
2.	zpevnění zpětná aferentace slovní kontrola	Diferenciace	střední	střední	Koncentrace
3.	zdokonalování retence koordinace	Automatizace	vysoká	nízká	Stabilizace
4.	transfer integrace anticipace výkon	Tvořivá koordinace	sportovní mistrovství	vysoká	Tvořivá asociace

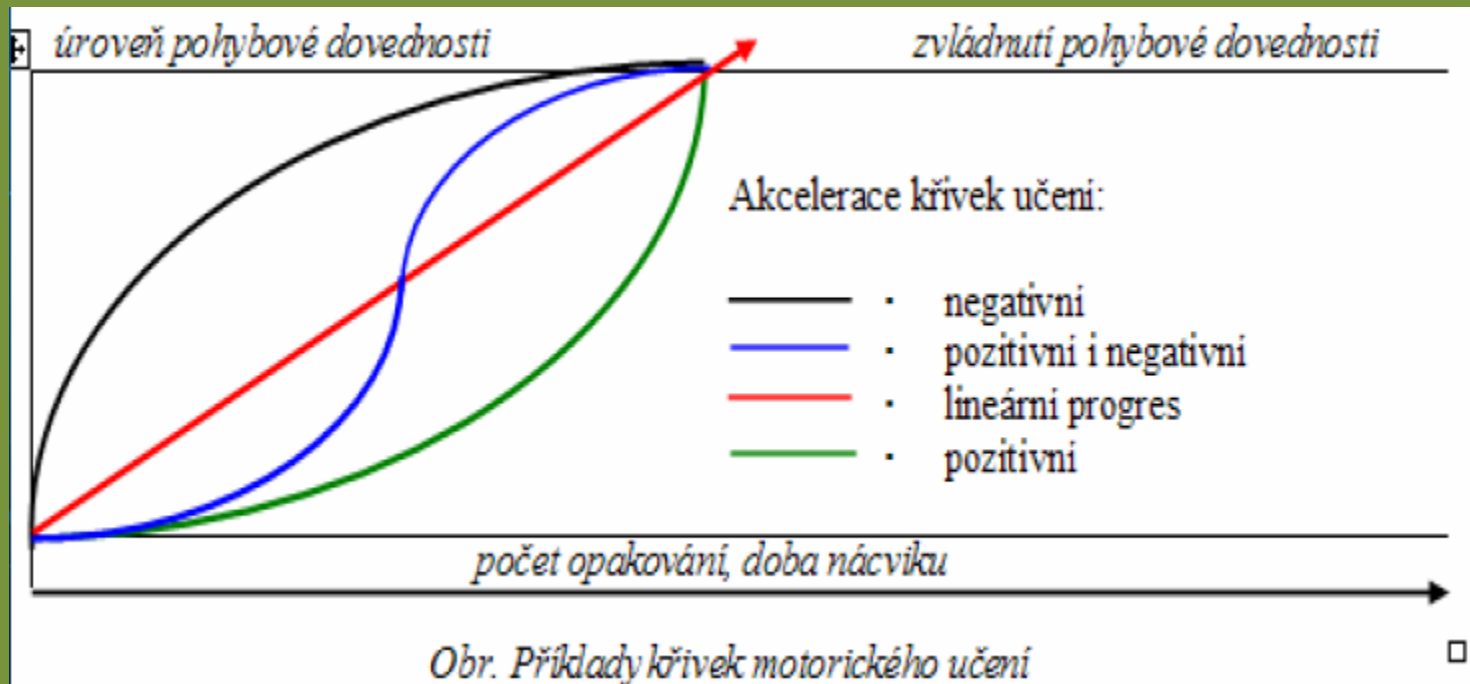
Motorické učení

- Tradiční a moderní metody
  - Drilování
  - Ritualizace
  - Ideomotorická metoda
  - Zkušenostní učení
  -
  -
  - Modelování (řešení modelových situací)

Proces motorického učení

- Podmínky
  - Vnitřní
    - Kondiční
    - Dovednostní
    - Psychologické
    - atd.
  - Vnější
    - Prostředí
    - Učitel
    - Metody a formy
    - Didaktické pomůcky
    - atd.

Proces motorického učení

Výkon v úpolech

- Cílová kategorie
- Někdy sleduje i didaktické cíle (součást nácviku)
- Výkon
  - Sportovní
  - Sebeobranný

Sportovní výkon

- Soutěže
  - Podle soutěžních řádů jednotlivých sportů
    - Různé kategorie soutěží
  - Výkon na soutěži je výsledkem přípravy v některých úpolových sportech
- Zkoušky
  - Stupně v bojových uměních

Sebeobranný výkon

- Skutečná reálná situace
- Není možné ji plně nacvičit
  - Modelové situace
- Ideálně nedojde k takovéto situaci (paradox v sebeobraně)

Bezpečnost u cvičení úpolů

- Cvičení úpolů není nebezpečnější, než jiné pohybové aktivity
- Dodržování didaktických zásad
- Respektování specifika úpolů (kontakt)

Bezpečnost u cvičení úpolů

- Přípravenost cvičenců
  - Kondiční
  - Psychická
  - Úpolová
    - Průpravné úpoly
      - Základní úpoly
      - Základní úpolová technika

Bezpečnost u cvičení úpolů

- Hygiena
  - Osobní hygiena
  - Správné ustrojení
    - Vhodný cvičební úbor
    - NE: hodinky, náramky, piercing, náhrdelníky,...)
  - Úprava
    - Nehty
    - Drobná poranění
    - líčení

Bezpečnost u cvičení úpolů

- Didaktika
  - Vhodný výběr cvičení
  - Popis cvičení
  - Vymezení úkolů cvičenců
  - Jasně instrukce k začátku a ukončení cvičení (domluvené signály)

Bezpečnost u cvičení úpolů

- Zásady
  - Cvičenci přebírají odpovědnost za bezpečnost spolucvičence
  - Řízená sebekontrola (pohybová, emocionální)
  - Respektování determinantů didaktiky úpolů

Úpolové aktivity ve vodě

(příklady aplikace nácviku a výkonu)

Úpolové aktivity ve vodě

Bezpečnost

- Zvýšená bezpečnostní opatření
- Vysvětlení principu cvičení
- Zásada vzájemné zodpovědnosti
- Sledování cvičení ze břehu (druhý vyučující)

Dělení úpolových cvičení ve vodě

1. Průpravné úpoly a úpolové hry
2. Základní úpolová technika
(bez partnera)
3. Technické prostředky (s partnerem)
4. Boj ve vodě
5. Záchrana tonoucího
(s využitím úpolových technik)

Průpravné úpoly a úpolové hry

- Rozmanité úpolové hry pro kondiční rozvoj, rozvoj koordinačních schopností, otužování, zlepšování pohybu ve vodním prostředí (v dosažné i hluboké vodě).
  - a. Dvojice
  - b. Skupina (všichni proti všem)
  - c. Skupiny (proti sobě)

Úpolové hry

Úpolové hry

Základní úpolová technika (bez partnera)

- Princip: využití hydrodynamického odporu jako přirozené zátěže
  1. Úderová technika (údery, seky, kopy)
  2. Techniky hodů – tandoku renšů
- Rozvoj kondičních předpokladů
- Rozvoj technického provedení – špatné provedení vede k většímu odporu vody. Voda dává studentovi „zpětnou vazbu“ o správné či nesprávném provedení.
- Rozvoj výbušnosti provedení

Techniky úderů a seků

Techniky kopů

Techniky kopů

Technické prostředky (s partnerem)

- Princip:
  - a. snížení adheze na těle (partner při provedení klouže, je těžké ho hodit)
  - b. působení hydrostatického vztlaku, který oba partnery nadnáší
- Provedení technik v dosažné vodě se proto liší od provedení na souši. Studenti se učí modifikovat provedení techniky tak, aby byli schopni je aplikovat při boji ve vodě.

Boj ve vodě

- Především pro účely profesní sebeobraný
- Různé formy cvičného boje ve vodě s přihlédnutím k následujícímu dělení:
  - a) Boj bez oblečení
  - b) Boj s oblečení
  - c) Boj v dosažné vodě
  - d) Boj v hluboké vodě

Boj ve vodě

Boj ve vodě

Boj ve vodě

Boj ve vodě

Záchrana tonoucího

- Příslušník bezpečnostních složek může být rovněž účastníkem situaci, kdy je nutné zachránit tonoucího. Tato dovednost by měla být součástí jeho výcviku.
- Jak je známo, v některých situacích se tonoucí snaží chytit nebo přemoci zachránce, který se může stát sám obětí situace.
- Je vhodné nacvičovat základní strategie a technické prostředky vhodné pro záchranu tonoucího útočícího na zachránce.

Sebeobrana

- Osobní
  - Sebeobrana specifických skupin
- Profesní
- V mezinárodním právu
  - Kolektivní sebeobrana (sebeobrana státu)

Sebeobrana specifických skupin

- Sebeobrana žen
- Sebeobrana dětí
- Sebeobrana seniorů

- Specifické
  - Hrozby
  - Prostředí
  - Prostředky
  - Didaktika

Sebeobrana žen

- Hrozby
  - Obtěžování, sexuálně motivované násilí
- Prostředí
  - Známé prostředí (domácnost, práce, u přátel, ...)
- Prostředky
  - Obranné technické prostředky (chemické, elektrické,...)
- Didaktika
  - Přesvědčení, že je nutné bojovat

Sebeobrana dětí

- Hrozby
  - Hloupé žerty, šikana, loupeže
- Prostředí
  - Škola, kroužky, na rutinní cestě, s kamarády
- Prostředky
  - Komunikace, práce se vzdáleností, únik, vyhledání pomoci, ...
- Didaktika
  - Hra, přesvědčení, že vždy není vhodné se prát

Sebeobrana seniorů

- Hrozby
  - Loupež, podvod, ...
- Prostředí
  - Známé prostředí (domácnost, obchod, veřejná doprava, ...)
- Prostředky
  - Komunikace, ochranné bariéry, technické zabezpečení domácnosti
- Didaktika
  - Schopnost rozeznat nebezpečí, nácvik i triviálních bezpečnostních opatření

Profesní sebeobrana

- Profesní sebeobrana = osobní sebeobrana
- Boj z blízka
- Použití donucovacích prostředků

Profesní sebeobrana

- Použití donucovacích prostředků (policie)
- Boj z blízka (armáda)
- Osobní sebeobrana (různé profese mimo silových rezortů)

Aplikace teorie sportu v úpolových sportech a v sebeobraně

- Složky tréninku
  - Kondiční
  - Technická
  - Psychologická
  - Taktická
  - Teoretická
  - Regenerace
- Cykly a plánování
- Efekt tréninku – forma, přetrénování

Struktura sportovního výkonu

- Amatérská soutěž *
—
- Profesionální soutěž *
—
- Ne zcela legální soutěž *
—

- Osobní sebeobrana
- Profesní sebeobrana *
—

Kondiční příprava

- Vycházíme ze struktury sportovního výkonu v jednotlivých úpolových sportech
- $F = m \cdot a$
  - Vysoká zátěž, nízká rychlost
  - Střední zátěž a střední rychlost
  - Nízká zátěž, vysoká rychlost

Kondiční příprava

Příklady:

- Vysoká zátěž, nízká rychlost (držení, páky, škrčení, zvedání, ...)
- Střední zátěž a střední rychlost (hody, strhy, ...)
- Nízká zátěž, vysoká rychlost (údery, kopy, boj se zbraněmi)

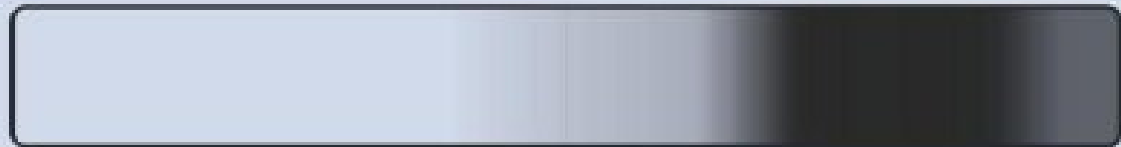
Kondiční příprava

- Obecná kondiční příprava
  - Obecný rozvoj pohybových schopností
  - Základní (vícekloubové) cviky
  - Rozvíjí se v přípravném období
- Speciální kondiční příprava
  - Energetické krytí blízké výkonu
  - Specifická pro jednotlivé sporty/sebeobranu
  - Specifické metody, prostředky, programy,...
  - Kondiční programy v sebeobraně

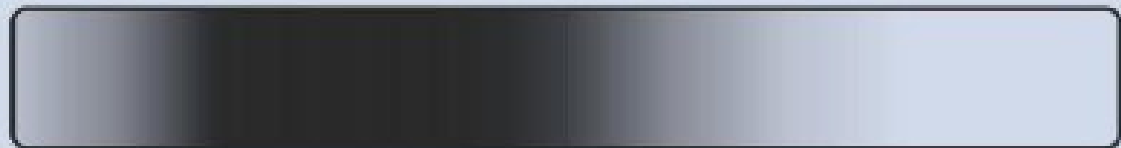
Cartilage
Rehabilitation

Tendon
Rehabilitation

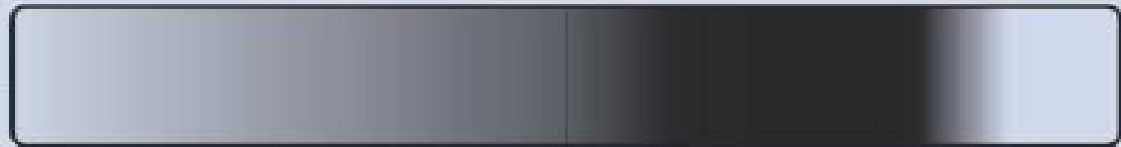
Overall Hypertrophy

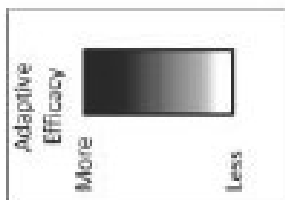
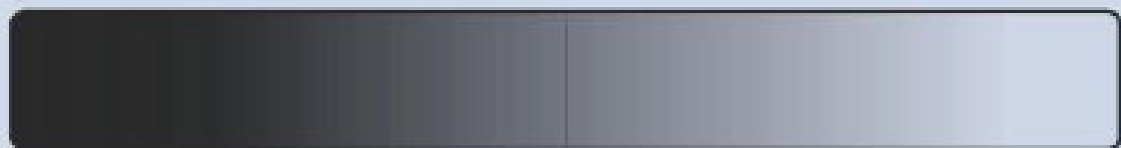
Cardiovascular Endurance
(Oxidative Phosphorylative Pathway
Efficiency, Capillary Density,
Movement Efficiency)

Muscular Endurance (Glycolytic
Pathway Efficiency, Capillary Density,
& Sarcoplasmic Hypertrophy)

Strength (Neural Adaptation,
Myofibrillar Hypertrophy, &
Phosphocreatine Pathway
Efficiency)

Tissue Type	Quality Trained	Repetitions	Sets	Intensity / % 1 RM
Muscle	Strength	1 – 5	5	80 – 90%
Muscle	Strength & Speed	6 – 15	3 – 5	Fast Pace
Muscle	Endurance & Speed	10 – 25	3 – 5	Fast Pace
Muscle	Strength & Endurance	15 – 30	3 – 5	70 – 80%
Muscle	Endurance	30 – 50	3 – 5	60%
Tendon	Tendon Healing	100 – 200	1 – 3	40 – 60%
Cartilage	Cartilage Healing	Thousands	1	20%

Kondiční programy v sebeobraně

příklady

- CrossFit [*](#)
- TacFit Commando Program [*](#)
- 300 - Spartan workout [*](#)
- 300 - Kettlebell challenge [*](#)
- Caveman Training™ System [*](#)
- TacGym Spartan Challenge
- Tactical Gymnastics [*](#)
- TacFit R.O.P.E. [*](#)
- Naked warrior [*](#)
- Russian Kettlebell Challenge [*](#)
- Convict conditioning [*](#)
- Viking warrior [*](#)
- Gymnastic bodies [*](#)
- a mnohé další... [*](#)

Kondiční příprava

- Posilování specifických svalových skupin *
- Tradiční trénink sovětského typu *: porovnejte s moderními komerčními programy
- Používání specifického náčiní * * * *
- Otužování úderových ploch *
- Otužování těla *
- Drilování *

Technická příprava

- Přímý vztah mezi technikou a kondicí (technika=síla, vytrvalost...)
- Ritualizace *
- Drilování *
- Stínování
- Sparring
- Modelové situace

Psychologická příprava

- Odlišná v:
- Úpolových sportech * * *
- Bojových uměních
- Sebeobraně

Psychologická příprava

- Implicitní
  - Nespecifická
  - Psychologická příprava je součástí všech cvičení
- Explicitní
  - Specifické prostředky
  - Specifické cíle

Cykly a plánování

- Jak skloubit zvyšování výkonu v různých, vzájemně si odporujících parametrech?
- Jak optimalizovat superkompenzační efekt?
  - Pro výkon sportovní (potřeba načasování formy na dopředu známý okamžik)
  - Pro výkon sebeobranný (potřeba udržení formy pro jakýkoli okamžik)
    - Osobní sebeobrana
    - Profesní sebeobrana

Superkompenzace

- **Těžký trénink** (až do vyčerpání, např. 4 série, 8 – 12 opakování, 75-80% maxima)
  - Například HIT (High Intensity Training)
  - vysoká superkompenzace
  - dlouhý čas regenerace(2-3 dny)
- **Lehký trénink** (nikdy do vyčerpání, např. 6-8 sérií (s dlouhým odpočinkem), 3-5 opakování 85-90% maxima)
  - Například HFT (High Frequency Training), PT (Permanent Training)
  - Nízká superkompenzace
  - Krátký čas regenerace (do 24 hodin)

Organizační formy

- Způsob uspořádání tréninkového procesu (vzdělávání) v konkrétních podmínkách instituce
- Uspořádání tréninkového procesu (vzdělávání), vzájemné uspořádání v čase a prostoru, určení vazby mezi osobami

Organizační formy

- Dle času
  - Tréninková jednotka
  - Mikrocyklus
  - Mezocylkus
  - Makrocyklus
  - Soustředění
  - Seminář

Organizační formy

- Dle místa
  - V tělocvičně
  - V posilovně
  - .....
  - .....
  - V přírodních podmínkách

Organizační formy

- Dle studentů
  - Hromadná (frontální)
  - Skupinová
  - Individuální
  - Individualizovaná

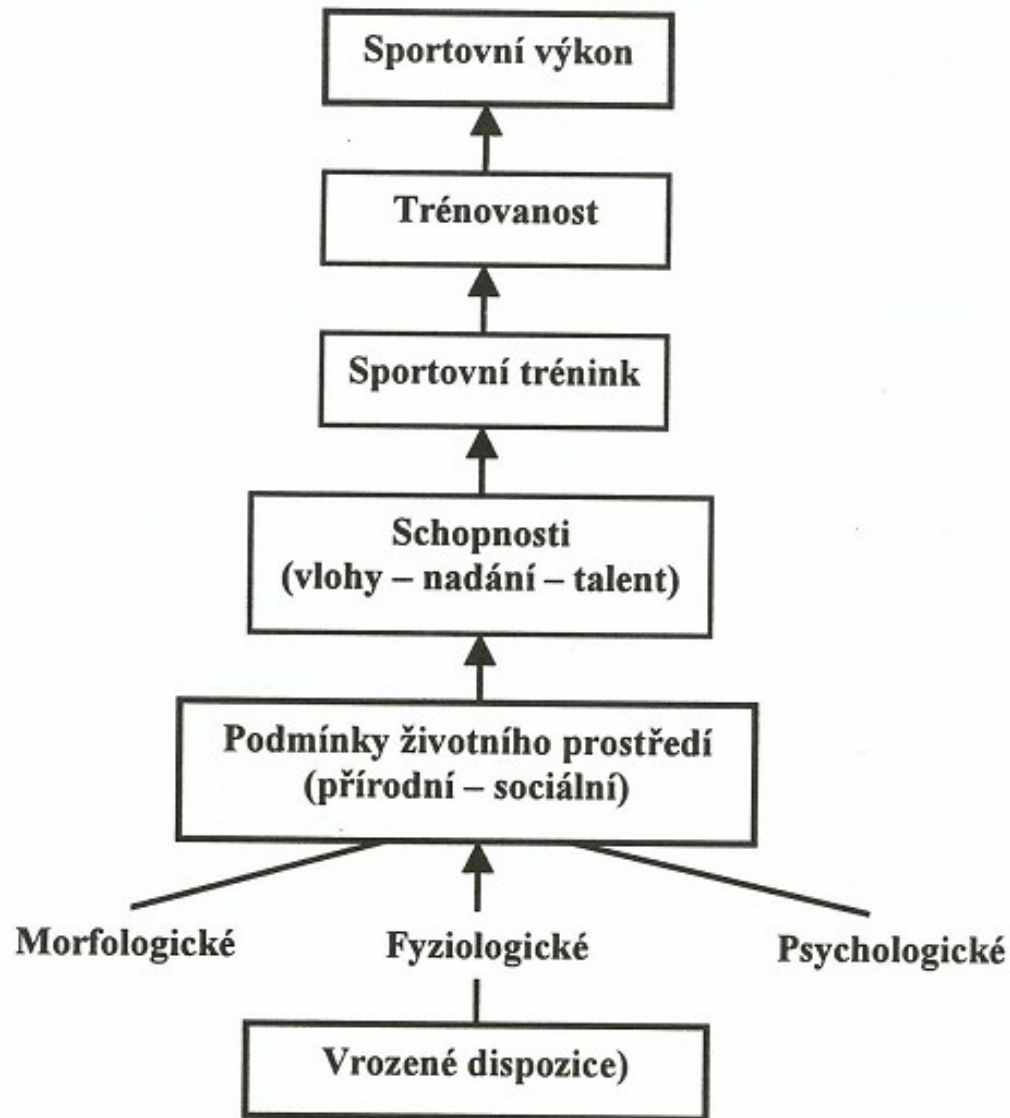
Organizační formy

- Dle trenéra/instruktorů
  - Prezenční
  - Absenční (videokonference, skypecoaching,...)
  - E-learning
  - Sebevzdělávání (autodidaktické formy)

Organizační formy

- Dle stupně inovace
  - Přednáška, cvičení, drilování
  - Týmová práce
  - Projektová výuka (zejména v sebeobraně)

Geneze sportovního výkonu

Efekt sportovního tréninku

- **Momentální tréninkový efekt**
- **Zpožděný tréninkový efekt**
- **Kumulativní tréninkový efekt**

- Výkonnost
- Trénovanost
- Sportovní forma
- Přepětí
- Přetrénování

Sportovní výkonnost

- **Sportovní výkonnost – výsledek dlouhodobé záměrné adaptace organismu sportovce na konkrétní požadavky daného sportu, disciplíny.**
- **Růst sportovní výkonnosti**
- Fáze tvorby předpokladů (růst sportovní výkonnosti).
- Fáze dosažení individuálního maxima
- Fáze stabilizace sportovní výkonnosti.
- Fáze dočasného poklesu sportovní výkonnosti.

- **Genetická podmíněnost**

- **Dynamika dlouhodobého vývoje sportovní výkonnosti**

TRÉNOVANOST

- **Specifický funkční stav organismu, který zajišťuje vykonávání sportovní činnosti na vysoké úrovni, jako výsledek adaptace na tréninkové zatížení pro určitou sportovní specializaci, vyjádřené stavem faktorů sportovní výkonnosti.**
- **Je to aktuální stav sportovce, který se mění v čase a lze jej ovlivňovat.**
- **Parametry trénovanosti:**
  - **kondiční připravenost**
  - **technická připravenost**
  - **taktická připravenost**
  - **psychická připravenost**

**Trénovanost rozlišujeme: celkovou – lokální
obecná - speciální**

- **Obecná trénovanost:**
  - stav funkčního základu jako předpoklad k vyšší úrovni trénovanosti
- **Speciální trénovanost:**
  - rozvoj jednotlivých složek trénovanosti ve vztahu k závodnímu výkonu
- **Trénovanost se formuje – fázově:**
- V dlouhodobém sportovním tréninku.
- V roční stavbě sportovního tréninku.
- *První fáze má analytický charakter (v prvních letech dlouhodobého tréninku a první části přípravného období).*
- *V druhé fázi dochází ke sladění všech faktorů připravenosti (v pozdějších letech tréninku a druhém přípravném období).*

SPORTOVNÍ FORMA

- **Stav optimální specializované připravenosti, projevující se dosahováním maximálních sportovních výkonů**
- Je vyšší kvalitou výkonnosti.
- Jedná se o dokonalé sladění všech oblastí připravenosti:
  - kondiční, technické, taktické, psychické.
- Schopnost sportovce mobilizovat své fyzické a psychické síly
- Sportovní forma týmu (zvláště v profesní činnosti)
- Znak SF:
  - zvýšená mobilnost organismu sportovce
  - vysoká stabilita nervových procesů

- **Fáze tvorby sportovní formy v ročním cyklu přípravy:**
- První fáze je budováním základů sportovní formy (přípravné období).
- Druhá fáze je laděním sportovní formy (konec přípravného resp. předzávodního období).
- Třetí fáze je udržením formy (závodní období).
- Jakým způsobem aplikujeme fáze tvorby sportovní formy v osobní a profesní sebeobraně?

PŘEPĚTÍ

- Dočasný, většinou krátkodobý stav jako důsledek jednorázového narušení normální činnosti jednotlivých funkcí organismu.
- Hrozí u nevhodného tréninku, ale i v sebeobranném výkonu
- Projev - enormní vyčerpání (dlouhá doba uklidňování - SF, snížení TK, výskyt extrasystol, i důsledek kumulace faktorů, podmínek)
- Možné následky
- Odstranění

PŘETRÉNOVÁNÍ

Komplexní negativní stav organismu, jako důsledek jeho dlouhodobého přetěžování.

Příčiny:

- kumulace únavy ze soutěží, krátký odpočinek
- vyšší zatěžování neadekvátní výkonnosti, nebo nedostatečné zotavování

Příznaky přetrénování

Odstranění